ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ПОШИРЕННЯ ІНТИМНИХ ЗОБРАЖЕНЬ БЕЗ ЗГОДИ: АНАЛІЗ НАУКОВИХ ДЖЕРЕЛ

***Юрченко А. М.**, Київський університет інтелектуальної власності та права*

DOI: 10.53672/ej.6.2026.04.06 Check for updates

Анотація. У тезах на основі аналізу зарубіжних і вітчизняних наукових джерел систематизовано психологічні наслідки поширення інтимних зображень без згоди («порнопомсти») як форми сексуального насильства, опосередкованого цифровими технологіями. Автор виокремлює чотири групи наслідків – емоційні реакції безпосереднього стресу (сором, приниження, тривога), клінічно виражені психічні розлади (посттравматичний стресовий розлад, депресія), соціальні наслідки (стигматизація, звинувачення жертви, ізоляція) та порушення в академічній і професійній сферах, спираючись на дослідження T. Almeida, V. Karasavva, L. Fahmy, A. Murça та колег. Автор визначає чинники, що посилюють (публічність поширення, тривалість доступності контенту, супутні форми насильства) або пом'якшують (резильєнтність, соціальна підтримка, анонімні форми допомоги) негативний вплив, і наголошує на прикладному значенні цих даних для розроблення диференційованих стратегій психологічної допомоги постраждалим.

Ключові слова: поширення інтимних зображень без згоди, порнопомста, цифрове сексуальне насильство, посттравматичний стресовий розлад, стигматизація, психологія жертви

Постановка проблеми. Поширення інтимних зображень без згоди належить до форм сексуального насильства, опосередкованого цифровими технологіями. Секстинг як добровільний обмін інтимними зображеннями став поширеною практикою, проте добровільне створення контенту не означає втрати права на контроль за його подальшим обігом. Порушення згоди відбувається тоді, коли отримувач поширює зображення особам, які не були його первісними адресатами [1]. Результати дослідження Proinsight Lab засвідчують, що 13,2 відсотка українських підлітків отримували оголені фото або відео, а 12,6 відсотка – запити на надання власних інтимних матеріалів [2]. А. Волобоєв та Б. Семенишина-Фіголь наголошують, що ці латентні цифрові форми насильства в умовах воєнного стану набувають особливої гостроти [3].

Мета. Проаналізувати наукові джерела щодо психологічних наслідків поширення інтимних зображень без згоди, визначити основні групи цих наслідків та окреслити чинники, які їх посилюють або пом'якшують.

Аналіз стану опрацювання питання. T. Almeida та колеги провели оглядове дослідження 21 наукової праці із загальною вибіркою 32 252 особи. Дослідники встановили, що поширення інтимних зображень без згоди пов'язане з тривогою, депресією, зниженням самооцінки, параноєю, самозвинуваченням та суїцидальними думками [1]. V. Karasavva систематизувала дані 49 досліджень і дійшла висновку, що постраждалі повідомляють про психологічні, соціальні та академічні порушення, а бар'єрами для звернення по допомогу є стигма та брак обізнаності [4]. L. Fahmy та колеги встановили, що постраждалі мали більш ніж удвічі вищу ймовірність відповідати критеріям імовірного посттравматичного стресового розладу та депресії порівняно з тими, хто зазнав лише інших форм міжособистісного насильства [5]. A. Murça, O. Cunha та T. Almeida на вибірці з 274 португальських жінок виявили, що 16,4 відсотка учасниць повідомили про досвід порнопомсти, а постраждалі демонстрували вищі рівні приниження, тривоги та депресії [6]. А. Шиделко та Ю. Сербін засвідчили недостатню підготовленість молоді до протидії кібернасильству та низький рівень доступності ефективних форм психологічної підтримки [7].

Виклад основного матеріалу. Психологічні наслідки поширення інтимних зображень без згоди охоплюють чотири групи. Перша – емоційні реакції безпосереднього стресу: сором, приниження, тривога, страх, гнів. A. Murça та колеги встановили, що саме приниження найбільш чітко відрізняло постраждалих від тих, хто не зазнавав порнопомсти [6].

Друга група – клінічно виражені психічні розлади. L. Fahmy та колеги встановили, що поширення інтимних зображень залишалося унікально пов'язаним із симптомами посттравматичного стресового розладу, підшкалами уникнення та порушень настрою й когніції, а також із симптомами депресії. Публічний характер порушення згоди створює додаткове психологічне навантаження, яке не зводиться до наслідків інших форм насильства [5].

Третя група – соціальні наслідки: остракізм, звинувачення жертви, стигматизація, соціальна ізоляція. V. Karasavva зазначає, що постраждалі стикаються з осудом оточення та втратою довіри [4]. A. Murça та колеги підтверджують, що культурні настанови відіграють ключову роль у формуванні сорому, оскільки звинувачення часто зосереджується на жінках [6]. Це створює додатковий бар'єр для звернення по допомогу.

Четверта група – порушення в академічній та професійній сферах: труднощі з концентрацією, зниження успішності, пропуски занять, проблеми з працевлаштуванням [1; 4].

Чинниками, що посилюють негативний вплив, є публічний характер поширення, тривалість доступності контенту, реакція оточення, попередній травматичний досвід та супутні форми насильства. L. Fahmy та колеги встановили, що комбінація поширення інтимних зображень з іншими формами насильства від того самого кривдника асоціюється з вищими рівнями симптомів [5]. Чинниками, що пом'якшують наслідки, є резильєнтність, соціальна підтримка, своєчасне звернення по психологічну допомогу та доступ до анонімних форм підтримки [8].

Висновки.

1. Поширення інтимних зображень без згоди є формою сексуального насильства, опосередкованого цифровими технологіями. Добровільне створення інтимного контенту не означає втрати права на контроль за його подальшим обігом [1; 4].

2. Психологічні наслідки охоплюють чотири групи: емоційні реакції безпосереднього стресу, клінічно виражені психічні розлади, соціальні наслідки та порушення в академічній і професійній сферах [1; 4; 6].

3. L. Fahmy та колеги встановили, що постраждалі мали більш ніж удвічі вищу ймовірність відповідати критеріям імовірного посттравматичного стресового розладу та депресії. Публічний характер порушення згоди створює додаткове психологічне навантаження [5].

4. Чинниками, що посилюють вплив, є публічність поширення, тривалість доступності контенту, реакція оточення та супутні форми насильства. Чинниками, що пом'якшують наслідки, є резильєнтність, соціальна підтримка та анонімні форми допомоги [5; 8].

5. Для психології жертви розуміння цих наслідків має прикладне значення: воно дає змогу розробити диференційовані стратегії допомоги, спрямовані на зменшення сорому, відновлення самооцінки та зміцнення резильєнтності [7].

Список використаних джерел

1. Almeida T. C., Cardoso J., Caridade S., Pires A. R., Matos A. F., Costa M., Cunha O. Mental Health on Victims of Non-consensual Intimate Image-sharing: A Scoping Review. Sexuality Research and Social Policy. 2026. DOI: https://doi.org/10.1007/s13178-026-01312-x

2. В Україні кожен третій підліток стикався з випадками сексуального насильства в мережі, – опитування. Rubryka : вебсайт. 10.05.2025. URL: https://rubryka.com/2025/05/10/ v-ukrayini-kozhen-tretij-pidlitok-stykavsya-z-vypadkamy-seksualnogo-nasylstva-v-merezhi-opytuvannya/ (дата звернення: 01.10.2026).

3. Волобоєв А. О., Семенишина-Фіголь Б. М. Латентні форми насильства як детермінанта кримінальних правопорушень: кримінологічна характеристика та напрями віктимологічної профілактики. Академічні візії. 2026. Вип. 54. URL: https://rep.dnuvs.ukr. education/items/3dbd37a4-166a-4d4d-a27b-fc6be33eec75 (дата звернення: 01.10.2026).

4. Karasavva V. The Frequency, Nature, Impact, and Coping Strategies of Nonconsensual Intimate Image Dissemination Victimization: A Scoping Review. Trauma, Violence, & Abuse. 2026. Vol. 27, No. 5. P. 2650–2665. DOI: https://doi.org/10.1177/15248380251383940

5. Fahmy L. et al. Comparative and Combined Associations of Nonconsensual Distribution of Sexually Explicit Materials and Interpersonal Violence on Psychological Distress. Journal of Interpersonal Violence. 2025. Vol. 40, No. 21–22. P. 5095–5120. DOI: https://doi.org/10.1177/08862605241301798

6. Murça A., Cunha O., Almeida T. C. Prevalence and Impact of Revenge Pornography on a Sample of Portuguese Women. Sexuality & Culture. 2024. Vol. 28, No. 1. P. 96–112. DOI: https://doi.org/10.1007/s12119-023-10100-3

7. Шиделко А. В., Сербін Ю. В. Психосексуальний розвиток молоді в цифрову епоху: ризики кібернасильства та ресурси психологічної підтримки. Перспективи та інновації науки. 2025. № 8 (54). С. 1858–1869. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8(54)-1858-1869

8. Almeida T. C., Ifrim I. C., Matos A. F. Mental Health, Shame, and Resilience: A Study of Victims and Non-victims of Nonconsensual Intimate Image Sharing. Sexuality & Culture. 2026. Vol. 30, No. 3. P. 1418–1436. DOI: https://doi.org/10.1007/s12119-025-10498-y

Psychological Consequences of Non-Consensual Dissemination of Intimate Images: An Analysis of Scientific Sources

Yurchenko A. M.

Abstract. Drawing on foreign and domestic scientific sources, the paper systematizes the psychological consequences of the non-consensual dissemination of intimate images ("revenge pornography") as a form of technology-facilitated sexual violence. The author identifies four groups of consequences — immediate stress-related emotional reactions (shame, humiliation, anxiety), clinically significant mental disorders (post-traumatic stress disorder, depression), social consequences (stigmatization, victim-blaming, isolation), and disruptions in academic and professional functioning — drawing on the research of T. Almeida, V. Karasavva, L. Fahmy, A. Murça and colleagues. The author identifies factors that exacerbate (the public nature of the dissemination, the duration of content availability, co-occurring forms of violence) or mitigate (resilience, social support, anonymous forms of assistance) the negative impact, and stresses the applied significance of these findings for developing differentiated strategies of psychological assistance to victims.

Keywords: non-consensual dissemination of intimate images, revenge pornography, technology-facilitated sexual violence, post-traumatic stress disorder, stigmatization, psychology of the victim

Бібліографічний опис (ДСТУ 8302:2015): Юрченко А. М. Психологічні наслідки поширення інтимних зображень без згоди: аналіз наукових джерел. Судово-психологічна експертиза. За-

стосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці. 2026. Т. 11, № 4 (64). С. 43–46. DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2026.04.06.